

*І.П. Сенищ, Львівський інститут банківської справи
Університету банківської справи НБУ*

ВПЛИВ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Погіршення кон'юнктури світових ринків, криза світової фінансової системи і зниження темпів розвитку світової економіки не може не позначитися на реаліях української економіки, особливо на розвитку вітчизняної банківської системи, ефективності її функціонування.

Категорія ефективності банківського сектора через свою складність та багатогранність потребує розгляду як комплексного поняття і відповідно до аналізу впливу світової фінансової нестабільності на кожну складову ефективності.

На нашу думку, ефективність функціонування банківської системи містить економічну та соціальну складові.

Економічна ефективність банківської системи – це результативність її функціонування як основної складової фінансової системи країни та адекватне здійснення нею своїх функцій під впливом макроекономічних, ринкових, правових, організаційних, кадрових, соціальних чинників.

Соціальна ефективність банківського сектора, на нашу думку, – це відповідність результатів діяльності банківських установ основним соціальним потребам, цілям та інтересам суспільства і окремої людини, яка досягається через взаємодію банківської системи з державою та громадськістю і проявляється соціальним ефектом для суспільства.

Рівень інтеграції вітчизняного банківського сектора у світову фінансову систему з кожним роком зростає, відповідно зростають й взаємозв'язки між ними. Отже, світова фінансова криза, впливаючи на економічну та соціальну ефективність функціонування банківської системи, здійснює вплив і на загальну ефективність діяльності банківських установ.

На сучасному етапі світова фінансова криза впливає на Україну через такі канали:

1. Зовнішньоторговельний. Зменшення попиту на світових ринках призводить до скорочення попиту на вітчизняну продукцію за кордоном. Оскільки наша економіка є значною мірою експортно орієнтованою, скорочення обсягів експорту зумовлює зменшення надходжень валюти на фінансовий ринок, а це у свою чергу впливає на зовнішньоторговельний баланс країни та валютний курс національної грошової одиниці – гривні.

2. Банківська система. На сьогодні частка іноземних інвесторів у банківському секторі складає 37,2 % (при оптимальному значенні цього показника для країн, що розвиваються, 30 %). Це означає, що національна фінансова система сьогодні є більш залежною від зовнішніх потоків капіталу, ніж будь-коли. Відповідно проблеми у материнських банках не можуть не позначитися на наших вітчизняних банківських установах. Негативні наслідки

матиме також згорання великих інвестиційних проектів іноземних інвесторів.

3. Борговий. Обсяг зовнішнього валового боргу України складає 59,9 % від обсягу ВВП при оптимальному рівні для економіки, що розвивається, 49,7 %. У такій ситуації ймовірність розгортання фінансової кризи в Україні складає близько 70 %. У структурі зовнішнього боргу 28,2 % складає частка короткострокового капіталу, а його раптовий відплив – прямий чинник дестабілізації національної валюти і відповідно економічної ситуації в країні.

Вплив цих трьох каналів однозначно матиме негативні наслідки для економічної ефективності функціонування банківської системи, а саме:

- зросте дефіцит зовнішньоторговельного балансу (більше 10 % від обсягу ВВП), що є критичним для економіки країн, які розвиваються;
- різко зменшиться сальдо рахунку операцій із капіталом та фінансових операцій, додатне сальдо платіжного балансу зміниться на від'ємне;
- відчуватиметься нестача фінансових ресурсів як на внутрішньому, так і на зовнішньому фінансових ринках;
- для недопущення девальвації гривні Національний банк України змушений буде зменшувати свої золотовалютні резерви;
- динаміка ВВП знизиться до 2,5-3 %, а рівень інфляції зросте більше, ніж на 20 %.

Зниження економічної ефективності функціонування банків вплине і на соціальну ефективність їх діяльності. Адже погіршення результатів діяльності банківських установ призводить до погіршення виконання ними своїх зобов'язань перед суспільством. Перш за все фінансова криза впливає через психологічний чинник. Внаслідок погіршення фінансового стану банку погіршується його репутація, зменшується відповідальність перед клієнтами та контрагентами, здатність повною мірою виконувати свої зобов'язання, скорочується участь у соціальних проектах тощо, а це може призвести до зменшення довіри до банківського сектора з боку населення, в крайньому випадку – до появи паніки у країні.

Сукупність таких негативних факторів впливу на економічну та соціальну складові ефективності банківської системи в результаті може призвести до розгортання банківської кризи у країні та значного зниження ефективності функціонування фінансового сектора загалом.

Для мінімізації впливу наслідків світової фінансової кризи на ефективність банківського сектора необхідною умовою є консолідовані дії відповідних гілок влади.

З боку Національного банку необхідними кроками є:

- підвищення нормативних вимог до діяльності банківських установ, особливо вимог до адекватності регулятивного капіталу;
- розробка основних принципів рефінансування банків, які потребують фінансової підтримки;
- розробка заходів щодо стабілізації валютного курсу національної грошової одиниці для недопущення розбалансування платіжного балансу.

З боку уряду та парламенту необхідною є розробка адекватних заходів щодо недопущення дефіциту державного бюджету, що може означати прийняття непопулярних рішень та реформ у економіці.

Попри низький рівень (на щастя чи на нещастя) інтегрованості України у світову фінансову систему (перш за все через нерозвинений фондовий ринок) неузгодженість дій уряду, парламенту та Національного банку України робить банківську систему дуже вразливою. У такій ситуації всі вищезазначені фактори можуть посилити вплив фінансової кризи, який здається незначним. Тому вкрай необхідною зараз є співпраця уряду, парламенту і Національного банку України для розробки заходів протидії впливу світової кризи.

Сенищ, І.П. Вплив світової фінансової кризи на ефективність розвитку банківської системи України [Текст] / І.П. Сенищ // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. тез доповідей XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (30-31 жовтня 2008 р.): у 2-х т. – Суми: УАБС НБУ, 2008. – Т. 1. – С. 99-101.